

Pap Károly

1897. szeptember 24-én született Sopronban Pap Károly. Apja Pollák Miksa Mihály, a nagyhírű, magyar zsidó hittudós, a soproni neológ hitközség főrabbija volt.

Gyerekkora a polgári család formalitásokban megmerevedett hagyománytisztelőjében telt, nehezen illeszkedett be az anyagi, látszatoknak élő, szerepjátszó családi környezetébe. A Fegyvertár utcai hitközségi házban laktak, ebben az épületben volt az iskola is. A kis Károlynak elég volt, ha második emeleti lakásukból leszaladt az első emeletre vagy a földszintre, ott máris az osztályterem nyüzsgése fogadta.

Egy öreg soproni tanító így emlékszik vissza: *„Emlékszem rendkívül szép gyermek volt, arany színű, göndör hajjal; nagy, sötét szemét komoran, bátran meresztgette kicsinyekre, felnőttekre.”* Az utca túloldalán lévő reáliskolában jól tanult, Csatkai Endre szerint, aki az iskolatársa volt, „egész iskolai élete alatt jeles diák volt.” Úgy nőtt fel, hogy a magyar, a német és a héber nyelv tökéletes birtokában volt, és érettségije idején már latinul is anyanyelvi szinten tudott. Szülei papnak szánták, de eszébe sem jutott, hogy apái nyomát kövesse (holott már nagyapja és dédapja is pap volt), mégis a Pap nevet választotta magának magyar névül. Az 1913–14-es tanévben pályázaton is részt vett: „Napok” c. költői elbeszéléseért 5 korona jutalmat kapott. Ekkor fordította le magyarra a Haggádát is. 1915-ben, amikor érettségizett, már dúlt az első világháború, bevonult katonának, meg akarta mutatni, hogy a zsidók nem gyávák. Kitüntették bátorságáért, hadnagyként, nagyezüst vitézségi éremmel tért haza. Az 1919-es magyar proletárforradalomban beállt vörös katonának, és Murakeresztúron városparancsnoki szerepet vállalt. Apja a szószékről tagadta meg fiát, kapcsolatuk ettől kezdve a minimálisra korlátozódott.

A Nyugat és az Est-lapok versengve közölték novelláit. 1930-ban már az volt az irodalmi közvélemény, hogy a nagy múltú magyar novellának Pap Károly az egyik legjelentékenyebb élő mestere. A fasizmus, a zsidóüldözések hatására novellái és regényei

témáját főleg a zsidóság múltjából és jelenéből merítette. Baumgarten-díjra jelölték, de a hatóságok - múltja miatt - nem engedélyezték ezt. Műveiben sok az önéletrajzi elem, Azarel című regénye ifjúkori lázadását idézi fel előbb a család, azután a társadalmi rend ellen. Novelláiban korábbra lép vissza, a kisgyermekkorig és a serdülő évekig. A második világháború kitörésétől kezdve könyve nem jelent meg, bár szakadatlanul dolgozott. Elkészült főműve, a Krisztus-regény, írt drámát, amelyet elő is adtak. Nem tartozott egyik politikai-esztétikai irányzathoz sem, a saját maga útját járta, magányosan. Próféta volt, társak nélkül. Ő volt a legkövetkezetesebb magyar zsidó író, nem kötött kompromisszumokat, de nem is mondott le a magyar nyelvből adódó kulturális összetartozás tényeiről és lehetőségeiről sem. A zsidóság állt nála az első helyen, minden más ez után következett. A világirodalomban számos rokona van Pap Károlynak, mint pl. Dosztojevszkij, Hamsun, Thomas Mann, de legközelebb Franz Kafka állt hozzá.

1943-ban behívták munkaszolgálatra, majd a Buchenwald-i koncentrációs táborba vitték, ahol áldozatul esett a meghurcoltatásoknak. Sopronban a Fenyvertár utca 5. számú ház falán emléktábla őrzi emlékét, amelyet Szakál Ernő készített 1962-ben, ezzel a felirattal:
„E házban született 1897 szeptember 24-én Pap Károly író. Vértanúhalált halt 1945-ben.”

Internet:

Magyar Elektronikus Könyvtár weboldala. Hozzáférés:

<http://mek.oszk.hu/01100/01149/html/papk.htm> Letöltés ideje: 2017. 08. 16.

Elsüllyedt szerzők XIX. A megszállott Pap Károly (1897-1945?) Hozzáférés:

http://magyarnarancs.hu/konyv/elsullyedt_szerzok_xix_-_a_megszallott_-_pap_karoly_1897-1945-71280 Letöltés ideje: 2017. 08. 16.